

BEZPIECZEŃSTWO (166) *sb n*

bef- (144), beś- (13), bez- (9).

Wszystkie samogłoski jasne.

sg *N* bezpieczeństwo (33). ◇ *G* bezpieczeństwa (33). ◇ *D* bezpieczeństwu (6). ◇ *A* bezpieczeństwo (27). ◇ *I* bezpieczeństw(e)m (17). ◇ *L* bezpieczeństwie (42). ◇ *pl N* bezpieczeństwa (2). ◇ *A* bezpieczeństwa (4). ◇ *I* bezpieczeństwy (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Niezagrożenie, nienaruszalność; zabezpieczenie; securitas JanStat, Cn; asyilia, Cn (42) : BierEz N3v; LibLeg 10/115, 11/161; RejPs 25v; ConPiotr 33; DiarDop 105; GroicPorz av, ii; RejAp BB4v; RejPos 292; SkarŻyw 271, 390; gdyby Szlachtá mieszkáá w Mieście? pewnie y obyczáie byłyby lepże [...] ybezpieczeństwo Rzeczypołpolitey wárownieyŝe. GórnRozm H2v, L4; KochWr 24; ActReg 27, 65, 83, 126, 133; Phil B3; Bępieczeństwo chowania Quárty w Ráwie ták opátruujemy SarnStat 366; Woznych bępieczeństwo. SarnStat 577, 135, 157, 348, 491, 857 (9); SkarKaz 551a.*

bezpieczeństwo od kogo, czego (5): KrowObr 71v; SkarJedn 2; SarnStat 427, 851; gdy náŝy Kátolikowie modlitwy poŝpolite odpráwowáli o bępieczeństwo Koronne od Turkow y od Tátárov PowodPr 35.

Szeregi: »całość i bezpieczeństwo«: áby wŝyftki rzeczypołpolité/ którękolwiek cáłość y bępieczeństwo fwe miłuią/ tego práwá przeciwno niemu wzyli KochWr 22.

»bezpieczeństwo i swoboda« (2): yednak tho yeŝth zachowane myedzi wŝitkymy lyvdzymy yŝ poŝlowe wŝchedi bępyeczeństwo y ŝwobode maya. LibLeg 11/136v, 11/139.

»utwierdzenie i bezpieczeństwo«: Bo wiárá/ y práwo [...] zda ŝye iż oboie ku iednému kręfu ciągną/ to ieŝt/ ku wtwiárdzeniu/ y bęŝpieczeństwu rzeczypołpolitych KochWr 22.

»zdrowie i bezpieczeństwo« (2): LibLeg 10/114; do ŝadnych fákciy ŝie nie przywiewzuiąc/ ále tylko do zdrowia y bępieczeńŝthwá miłey Oyczyzny Phil O.

2. *Brak obawy, strachu, beztraska, spokój; ufność, zaufanie, opieka; śmiałość, odwaga, pewność siebie, swoboda w postępowaniu; szczerłość; acer et praesens animus, animus terrore liber, animi praesentia, magnitudo animi, animositas, audentia, benevolentia, confidentia, confisio, fidentia, fiducia, magnanimitas, securitas Cn (87) : Miłáciem rzecz bęŝpieczeństwo/ Nierowne mu ŝadne páńŝtwo. BierEz M4; Obępieczeństwie kto dufa ŝwemu panu. RejPs 69 marg, 25, 48, 50v, 90v, 91v (12); RejJóz G2; LubPs B2v marg; RejWiz 13v, 54v, 103; BibRadz Cant 1/12 marg; RejAp BB5v, 60v [2 r.], 146v; ma drugi w ŝobie bęŝpieczeńŝthwo iákies ŝczyre/ á otworzyŝte/ nie pátrząc bárzo na ceremonie GórnDworz Lv, Lv, Cc3v, Cc4v, Hh; RejPos 44, 86, 292, 334v, 355 (10); RejZwierc 127, 131, 133, 134v, 137, 178, 263, Bbbv; BudNT Act 28/31, Eph 6/19, Philem 8; KochOdpr C4v; KochWr 23, 24; KochWrJan 18; LatHar 600, 626; WujNT 411, Act 28/31, Eph 6/19, Philipp 1/20; Profzę y W. M. Pánów ŝwych M. áby ŝie W. M. tym bęŝpieczeńŝtwem moim obrázác nie raczyli JanNKar A4v.*

Zwroty: »chodzić, iŝć w bezpieczeństwie« [szyk zmienny] (11): Iuŝ mu ŝadna Płánetá nigdy nie záŝzkodzi/ Inŝ [!] ŝobie w bęŝpieczeńŝtwie iáko ányoł chodzi. RejWiz 137; RejPos 37v, 78, 86, 206v, 292v (8); RejZwierc 128; GrabowSet T3v.

»mieć [do kogo (u kogo, z kim)] bezpieczeństwo« [szyk zmienny] = mieć do kogoś zaufanie (3): nie mów zle głośno ni o kim/ [...] zwłaszcza iefli s kim prawego bezpieczeństwa albo iakiego spółku nie maż. *RejZwierc* 25v; Wielkie mam bezpieczeństwo do was *BudNT* 2.Cor 7/4; Mam wielkie bezpieczeństwo [fiducia] v was *WujNT* 2.Cor 7/4.

Szeregi: »bezpieczeństwo i nadzieja i wiara«: y każde bezpieczeństwo y nadzieia y wiara nalfza tym fie spozry y otwarza fie nam o Pánu nalfzym *RejAp* 72v.

»obrona a bezpieczeństwo« (2): Y což to wždy fą za ludzyc/ iz fą w takiy obronie á w takim bezpieczeństwie światá tego *RejPos* 295, 37v.

»odpoczynienie i bezpieczeństwo«: W tym żywoćie ludzie wielkimi pracami odpoczynienia y bezpieczeństwa szukaią *WysKaz* 10.

»bezpieczeństwo (ani opieka, straż) (a, ani) opatrność; opatrność a bezpieczeństwo« (3 : 4): *RejAp* 60v; iz thu iefzcze za żywotá twego żadnego bezpieczeństwa ani żadnej opieki/ ani opatrności iego iuz nie możelz mieć od niego *RejPos* 292v, 292v; *RejZwierc* 11.

»pokoj (i, a) bezpieczeństwo (i rozkosz); bezpieczeństwo a pokoj« (9 : 1): gdy on możną prawicę fwą podnieść raczy/ Inádnie wżycy wierni zoftána w pokoiu á w bezpieczeństwie za obroną iego *LubPs* Z3v; *GroicPorz* ii4v; *BibRadz Esth* 9/30, *Ier* 30/arg, 33/arg; *RejAp* 6v, 191; *RejZwierc* 168v; *KochProp* 16; *WujNT* 1.Thess 5/3.

»bezpieczeństwo albo spółek«: *RejZwierc* 25v cf »mieć bezpieczeństwo«.

»śmiałość, ufność i bezpieczeństwo«: tedy ia z wietfzą śmiałością/ vfnością y bezpieczeństwem/ [...] dali Pan Bog z tego proroká pokażę *CzechEp* 364.

3. Lekkomysłność, niedbałość, brak rozwagi; zuchwalstwo, zbytnia pewność siebie, bezczelność; acer animus, audacia (ad omne facinus), proicta audacia, confidentia, cornua, fiducia, impudentia, (ad maledicendum) licentia *Cn* (34) : *RejPs* 79 [2 r.], 133; *RejJóz* F, G8v, Hv; aby go Pan Bog od takyego bezpieczeństwa w iakiem żywą złońnicy zachować raczył. *LubPs* K4, R marg; *RejWiz* 11v; *Leop Ps* 38 arg; bo s takiego bezmiernego bezpieczeństwa/ á kthore wędzidlá niema/ rádzi fie wężz ludzie zle domyflaią *Górndworz* X; *RejPos* 4v, 51v, 204; *RejZwierc* B3, 214v; *WierKróc* A3v; żywiemy w wielkim bezpieczeństwie: nic nas nierufza vtrapienie poşpolitego człowieka *ModrzBaz* 81, 64; *WerGoşc* 229; *WujNT* 540, 540 marg; *SkarKaz* 7b.

Szeregi: »duma i bezpieczeństwo«: A przetoż powinien żyć w boiázni/ á nie w prozney dumie/ y bezpieczeństwie fwym haeretyckim. *WujNT* 563.

»wszetczne bezpieczeństwo a harda myśl«: Przyczyná vdręczenia/ wżeteczne bezpieczeństwo á harda myśl. *LubPs* H marg.

»niecznota z bezpieczeństwem«: [słowa] Czo fie ku cznocie ściagaią iuz iey nie śmakuią Iedno ty ktore niecznotę z bezpieczeństwem kuią *RejJóz* E8.

»niedbałość a bezpieczeństwo«: aby nas [Bóg] nie potrácił prze iaką niedbałość á bezpieczeństwo nalfze/ dołóżyć tego raczył *RejPos* 133.

»przestrone (jakie) sumnienie a bezpieczeństwo« (2): kto iefť tak przeştronego sumnienia á takiego bezpieczeństwa/ iz odstąpi od tey tak pewney á nieomyłney drogi swoiey *RejPos* 293, 153v.

»śmiałość, bezpieczeństwo«: Tam śmiałość/ tam bezpieczeństwo Tam zgyneło nabożeństwo
RejKup y2v.

»ufność i bezpieczeństwo« (2): To przeciw ufności y bezpieczeństwu haeretykow/ którzy ná wiare
fwą hárdzie każą *WujNT* 688, Cccccc 3v.

»upornie a z wielkim bezpieczeństwem«: áby oni vpornie á z wielkim bezpieczeństwem pokoszáli
Páná fwego *RejPos* 71v.

»bezpieczeństwo abo raczej wszeteczeństwo«: Coż to zá bezpieczeństwo ábo ráczy zá
wżeteczeństwo? *SkarKazSej* 692b.

4. *Pewność, upewnienie, niezawodność* (3) : abychmy będąc wbezpieczeństwie obrony twoiey: tylko
iedno tego naładowali co nam przyłtoi *RejPs* 87v; A tak iuż będąc wícieni takimi bezpieczeństwy
od Páná fwoiego/ polłuchaymy pilnie rołprawy tego polłá Pánłkiego *RejPos* 269v, 271 *margin*.

Synonimy: 1. *całość*; 2. *dufanie, pokój, śmiałość, ufność*; 3. *dufność, duma, niecnota, niedbałość, niesromieźliwość, śmiałość, ufność*.

Cf **BEZPIECZNOŚĆ, NIEBEZPIECZEŃSTWO, PRZEZPIECZEŃSTWO**

BO